

УДК 338; 351.82

Ізмайлов Ярослав Олексійович

доктор економічних наук, професор кафедри податкової політики

Університет державної фіскальної служби України

Измайлов Ярослав Алексеевич

доктор экономических наук, профессор кафедры налоговой политики

Университет государственной фискальной службы Украины

Izmaylov Yaroslav

DSc in Economics, Professor of the Department of Tax Policy

State Tax Service University of Ukraine

ORCID: 0000-0003-4853-205X

Єгорова Ірина Геннадіївна

кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародної економіки

Державний університет економіки і технологій

Егорова Ирина Геннадиевна

кандидат экономических наук, доцент кафедры международной экономики

Государственный университет экономики и технологий

Yegorova Iryna

PhD in Economics, Associate Professor of the

Department of International Economics

State University of Economics and Technology

ORCID: 0000-0002-7800-2810

**МІЖНАРОДНА І РЕГІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ ПРИ
ОПОДАТКУВАННІ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ
МЕЖДУНАРОДНАЯ И РЕГИОНАЛЬНАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ
УКРАИНЫ ПРИ НАЛОГООБЛОЖЕНИИ ЭЛЕКТРОННОЙ
КОММЕРЦИИ**

INTERNATIONAL AND REGIONAL SECURITY OF UKRAINE IN THE TAXATION OF E-COMMERCE

Анотація. Метою статті є розгляд проблематики та перспектив розвитку міжнародної та регіональної безпеки України при оподаткуванні електронної комерції. Доведено, що міжнародна та регіональна безпека при оподаткуванні електронної комерції має велику кількість недоліків, через невідпрацьованість механізму реалізації, законодавчі, економічні та політичні проблеми.

Під електронною комерцією розуміють бізнесові операції, що здійснюються за допомогою комп'ютеризованих інформаційних технологій. Основними складовими електронної комерції є електронні торгівля, банкінг, обмін інформацією, рух капіталу, гроші, маркетинг, страхові послуги та ін.

Окреслено найактуальніші проблеми, що створюють перешкоди для розвитку міжнародної та регіональної безпеки при оподаткуванні електронної комерції.

Представлено шляхи удосконалення міжнародної та регіональної безпеки при оподаткуванні електронної комерції, що дадуть можливість поліпшити якість та сервіс життя населення при купівлі товарів і послуг, покращать екологічну, соціальну та безпекову складову.

Для ефективного розвитку міжнародної та регіональної безпеки при оподаткуванні електронної комерції в умовах глобалізації запропоновано: розвивати одночасно всі компоненти «електронної комерції», сформувати дієвий механізм забезпечення безпеки при оподаткуванні електронної комерції, розвивати та впроваджувати сучасні Інтернет-сервіси в усіх сферах соціального життя, «діджиталізувати» взаємодію суспільства, бізнесу та держави з метою запобігання корупції, підвищення якості надання державних публічних послуг, забезпечення прозорості та підзвітності діяльності органів влади тощо.

Обґрунтовано, що процедура здійснення міжнародної та регіональної безпеки при оподаткуванні електронної комерції має потенціал для розвитку та подальшого удосконалення.

Ключові слова: безпека, глобалізація, електронна комерція, оподаткування, цифровізація.

Аннотація. *Целью статьи является рассмотрение проблематики и перспектив развития международной и региональной безопасности Украины при налогообложении электронной коммерции. Доказано, что международная и региональная безопасность при налогообложении электронной коммерции имеет большое количество недостатков, из-за недоработок в механизме реализации, а также законодательных, экономических и политических проблем.*

Под электронной коммерцией понимают бизнес операции, осуществляемые с помощью компьютерных информационных технологий. Основными составляющими электронной коммерции являются электронные торговля, банкинг, обмен информацией, движение капитала, деньги, маркетинг, страховые услуги и др.

Определены самые актуальные проблемы, которые создают препятствия для развития международной и региональной безопасности при налогообложении электронной коммерции.

Представлены пути совершенствования международной и региональной безопасности при налогообложении электронной коммерции, которые позволят улучшить качество и сервис жизни населения при покупке товаров и услуг, экологическую и социальную составляющую безопасности.

Для эффективного развития международной и региональной безопасности при налогообложении электронной коммерции в условиях глобализации предложено: развивать одновременно все компоненты "электронной коммерции", сформировать действенный механизм

обеспечения безопасности при налогообложении электронной коммерции, внедрять современные Интернет-сервисы во всех сферах социальной жизни, «диджитализировать» процесс взаимодействия общества, бизнеса и государства с целью предотвращения коррупции, повышения качества предоставления государственных публичных услуг, обеспечения прозрачности и подотчетности деятельности органов власти.

Обосновано, что процедура осуществления международной и региональной безопасности при налогообложении электронной коммерции имеет потенциал для развития и дальнейшего совершенствования.

Ключевые слова: безопасность, глобализация, электронная коммерция, налогообложения, цифровизация.

Summary. The purpose of the article is to consider the issues and prospects for the development of international and regional security of Ukraine in the taxation of e-commerce. It is proved that international and regional security in the taxation of e-commerce has a number of shortcomings, due to the lack of implementation mechanism, legislative, economic and political problems.

E-commerce is understood as business operations carried out with the help of computerized information technologies. The main components of e-commerce are e-commerce, banking, information exchange, capital movements, money, marketing, insurance services and others.

The most urgent problems that create obstacles to the development of international and regional security in the taxation of e-commerce are outlined.

Ways to improve international and regional security in e-commerce taxation are presented, which will improve the quality and service of life of the population when buying goods and services, improve the environmental, social and security component.

For the effective development of international and regional security in e-commerce taxation in the context of globalization, it is proposed: to develop all components of "e-commerce", to form an effective mechanism for security in e-

commerce taxation, to develop and implement modern Internet services in all spheres of social life. Interaction of society, business and the state in order to prevent corruption, improve the quality of public services, ensure transparency and accountability of government agencies, etc.

It is substantiated that the procedure of international and regional security in e-commerce taxation has the potential for development and further improvement.

Key words: *security, globalization, e-commerce, taxation, digitization.*

Постановка проблеми. Глобалізаційні процеси, військова нестабільність, боротьба з COVID-19, цифровізація, посилення міжнародної конкуренції висувають перед країнами світу нові проблеми. Декларуючи підтримку принципів концепції сталого розвитку, Україна прагне формувати суспільні та міждержавні відносини на засадах миру, солідарності, партнерства, екологічності, довіри, міжнародної та регіональної безпеки. Електронна комерція як складова цифровізації та глобалізації, зумовлює нові виклики та питання вибору пріоритетів розвитку національних економік. Основними з них є співробітництво в міжнародній та регіональній економічній безпеці та цифровізація суспільних відносин. Адже ці пріоритетні напрямки активно стимулюють розвиток суспільства. Вони сприяють економічному зростанню, безпеці, створенню робочих місць та підвищенню якості життя громадян.

Зважаючи на це, виникає потреба у пошуку країнами узгоджених можливостей реагування на нові глобальні виклики міжнародної та регіональної безпеки, через обрання пріоритетів подальшого розвитку країн на засадах стрімкого розвитку ІТ-технологій. Електронну комерцію дуже важко адмініструвати з позицій оподаткування старими методами, що може загрожувати міжнародній та регіональній безпеці. Тому актуальним та

своєчасним є розгляд питань, що пов'язані з розвитком міжнародної та регіональної безпеки України при оподаткуванні електронної комерції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та методологічні питання здійснення відносин, які стосуються економічної безпеки та електронної комерції знайшли відображення в наукових працях українських вчених, серед яких Л. Акімова [1], О. Амоша, Р. Білик [2], Т. Бойко [3], А. Гальчинський, З. Гбур [4], В. Геєць, А. Качинський [5], К. Колеснікова [6], Л. Малюта, В. Мельник, О. Носова [7], С. Свірко, В. Семиноженко, А. Сухоруков, О. Собкевич, В. Федоренко, О. Чуваков [8], М.Г. Чумаченко, А. Чухно. Загальні аспекти алгоритму здійснення захисту інтересів держави в умовах інформатизації суспільства входять до кола наукових інтересів таких закордонних науковців, як С. Глазьєв, Дж. Делмон, М. Бромвич, Л. Бернстайн, В. Беренс, П.М. Хавранек, Е. Нікбахт, М. Портер, П. Ромеро, Б. Санто, У. Шарп, А. Шпітгофф, Й. Шумпетер, А.Д. Шеремет та ін.

Проведений аналіз літературних джерел дозволяє констатувати, що проблемам і перспективам розвитку міжнародної та регіональної безпеки України при оподаткуванні електронної комерції не приділено достатньої уваги.

Постановка завдання. Метою статті є розгляд проблематики та перспектив розвитку міжнародної та регіональної безпеки України при оподаткуванні електронної комерції.

Викладення матеріалу та результати. Одним з пріоритетних напрямків Європейської комісії є скасування регуляторних та інших бар'єрів задля створення Єдиного цифрового ринку протягом найближчих років. Реалізація цієї ініціативи зможе принести 415 млрд. євро щороку до економіки ЄС (обсяг якої – 14 трлн євро), а також сприяти створенню сотень тисяч нових робочих місць [9].

Цифрова економіка на противагу індустріальній економіці формує систему нових економічних відносин, де з'являється можливість ефективно вирішувати соціально-економічні та глобальні завдання країни, здійснювати виробництво та реалізацію висококонкурентної продукції з високою доданою вартістю та створювати якісно нові робочі місця.

Рис. 1. Структура цифрової економіки як інструменту глобалізації

Джерело: складено авторами

Цифрову економіку можна представити у вигляді трьох взаємозв'язаних рівнів (рис. 1), які при ефективній взаємодії позитивно впливають на життя громадян і суспільства в цілому.

Всередині цифрової економіки виокремлюють три основні частини: розвиток та підтримка інфраструктури (апаратне та програмне забезпечення, телекомунікаційні системи та мережі); електронний бізнес (автоматизація та комп'ютеризація бізнес процесів, використання мережевих технологій); електронна комерція (онлайн торгівля, онлайн транзакції купівлі продажу, тощо).

Розвиток електронної комерції в Україні тісно пов'язаний з поширенням мережі Інтернет, оскільки кількість інтернет-користувачів прямо пропорційно впливає на кількість потенційних покупців у інтернет-магазинах. За аналітичними дослідженнями електронна комерція в Україні динамічно зростає і розвивається. Так у 2019 році рівень проникнення інтернет користувачів склав 71% від загального населення, а це близько двадцяти дев'яти мільйонів чоловік. Це звичайно позитивна тенденція, але в розвинених країнах цей показник сягає 90%. Постійне зростання користувачів Інтернету сприяє зростанню популярності електронної комерції і є вигідною з точки зору як грошових, трудових та інших витрат [10].

Відповідно до Закону України «Про Електронному комерцію» , електронна комерція – це відносини, спрямовані на отримання прибутку, що виникають під час вчинення правочинів щодо набуття, зміни або припинення цивільних прав та обов'язків, здійснені дистанційно з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем, внаслідок чого в учасників таких відносин виникають права та обов'язки майнового характеру [11].

Отже, під електронною комерцією можна розуміти бізнесові операції, що здійснюються за допомогою комп'ютеризованих інформаційних

технологій. Основними складовими електронної комерції є електронні торгівля, банкінг, обмін інформацією, рух капіталу, гроші, маркетинг, страхові послуги та ін.

На сьогодні основними видами електронної комерції є: електронний маркетинг (заходи для просування та підтримки бренду, розповсюдження товарів і послуг компанії з метою збільшення прибутку а також залучення клієнтів за допомогою реклами в інтернеті, соціальних мереж та веб-сайтів); електронний рух капіталу (транзакції між банківськими рахунками за допомогою всесвітньої мережі, безготівкові платежі та розрахунки); електронний обмін інформацією (передача між бізнес – партнерами необхідної ділової інформації через інтернет мережу); електронний банкінг (можливість здійснювати через інтернет різного роду фінансові операції, при цьому майже всі послуги доступні що і у звичайному банку); електронну торгівлю (торгівля послугами та товарами за допомогою Інтернету, що охоплює всі етапи процесу розпочинаючи від вибору до доставки потрібного товару) [1-4].

Потрібно окреслити найактуальніші проблеми, що створюють перешкоди для розвитку міжнародної та регіональної безпеки України при оподаткуванні електронної комерції.

Основні проблеми міжнародної та регіональної безпеки при оподаткуванні електронної комерції представлені на рис. 2.

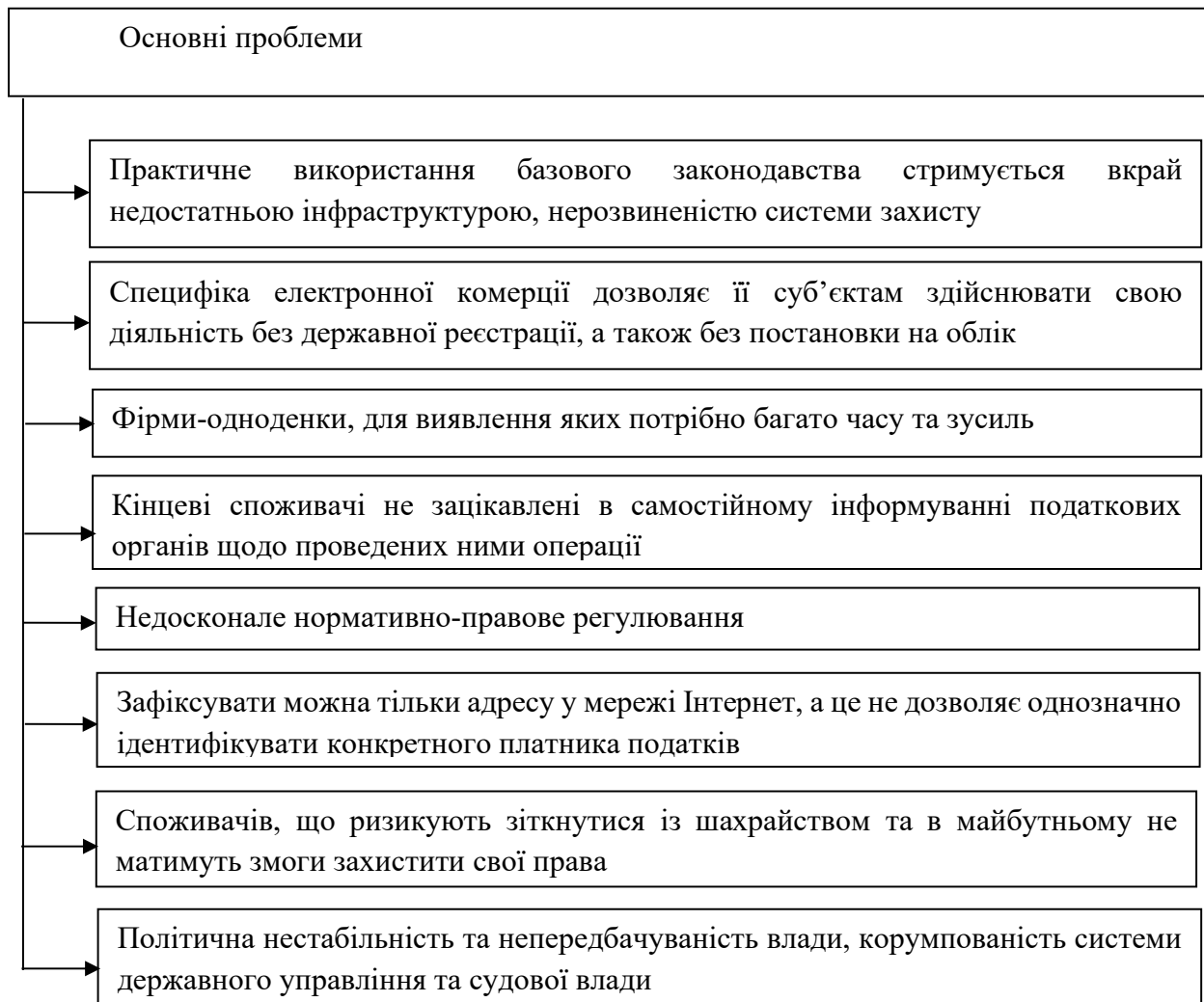

Рис. 2. Основні проблеми розвитку міжнародної та регіональної безпеки при оподаткуванні електронної комерції

Джерело: складено авторами

Отже, для ефективного розвитку міжнародної та регіональної безпеки при оподаткуванні електронної комерції в умовах глобалізації пропонується реалізація таких заходів:

- розробити єдину державну стратегію розвитку міжнародної та регіональної безпеки при оподаткуванні електронної комерції;
- розвивати одночасно всі компоненти „електронної комерції”;
- стимулювати споживачів до використання сучасних інформаційних сервісів;

- створити механізм міжнародної та регіональної безпеки при оподаткуванні електронної комерції;
- розвивати публічні сервіси разом із впровадженням цифрових технологій;
- забезпечити безпековий моніторинг Інтернет ресурсів при оподаткуванні електронної комерції;
- здійснювати популяризацію міжнародної та регіональної безпеки при отриманні Інтернет-послуг серед населення;
- стимулювати розвиток електронної комерції та сфери електронних послуг;
- розвивати та впроваджувати сучасні Інтернет-сервіси в усіх сферах соціального життя;
- створювати сприятливі умови для переходу суб'єктів господарювання на електронні системи взаємодії (електронний документообіг, системи управління відносинами з клієнтами, системи управління підприємствами);
- активно використовувати технології Open Data, Big Data з метою підвищення ефективності міжнародної та регіональної безпеки;
- впроваджувати сучасні ІТ технології та сервіси у різноманітні сфери життя (освіта, охорона здоров'я, безпека, охорона довкілля, житлове комунальне господарство, транспорт тощо) з метою підвищення ефективності та забезпечення міжнародної та регіональної безпеки;
- оцифровування («діджиталізація») взаємодії суспільства, бізнесу та держави з метою запобігання корупції, підвищення якості надання державних публічних послуг, забезпечення прозорості та підзвітності діяльності органів влади тощо.

Висновки та напрямки подальших досліджень. Проведено аналіз проблематики та перспектив розвитку міжнародної та регіональної безпеки при оподаткуванні електронної комерції. Доведено, що міжнародна та

регіональна безпека при оподаткуванні електронної комерції не працює на повну потужність, через невідпрацьованість механізму його реалізації, законодавчі, економічні та політичні проблеми.

Обґрунтовано, що процедура здійснення міжнародної та регіональної безпеки при оподаткуванні електронної комерції має потенціал для розвитку та подальшого удосконалення.

Представлено проблеми та шляхи удосконалення міжнародної та регіональної безпеки при оподаткуванні електронної комерції, що дадуть можливість поліпшити якість та сервіс життя населення при купівлі товарів і послуг, покращити екологічну, соціальну та безпекову складову.

Подальший науковий пошук доцільно зосередити на імплементації зарубіжного досвіду для розвитку механізмів безпеки при оподаткуванні електронної комерції.

Література

1. Акімова Л.М. Становлення системи економічної безпеки держави в Україні: сутність, рівні, складники // Публічне адміністрування: теорія та практика. 2018. № 1 (19). С. 1–11.
2. Білик Р.Р. Механізми та інструменти забезпечення економічної безпеки регіонів України в процесі децентралізації // Бізнес Інформ. 2015. № 9. С. 67–72.
3. Бойко Т.В. Актуальні проблеми економічної безпеки України. URL: <http://library.kr.ua/orhus/bojko.pdf> (дата звернення: 20.08.2021).
4. Гбур З.В. Економічна безпека як одна зі складових забезпечення національної безпеки України на сучасному етапі // Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 18. С. 81–86.
5. Качинський А.Б. Екологічна безпека України: системний аналіз перспектив покращення: монографія / А.Б. Качинський. К.: НІСД. 2009. 912 с.

6. Колеснікова К.С., Маліновська І.А., Чабаров В.О. Економічна безпека України в контексті глобалізаційних викликів // «Молодий вчений». 2018. № 3. С. 351–354.
7. Носова О.В., Маковоз О.С. Моделі економічної безпеки регіону // Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Харків: НЮАУ імені Ярослава Мудрого. 2011. № 4. С. 36–45.
8. Чуваков О.А. Національна і державна безпека: співвідношення поняття / О.А. Чуваков // Правова держава. 2012. № 5. С. 193–196.
9. Цифрове Співтовариство: Україна та ЄС готують спільний проект в сфері цифрового ринку. URL: <http://www.eurointegration.com.ua/articles/2021/06/29/7051397/>
10. Дослідження ринку електронної комерції України. URL: <http://hub.kyivstar.ua/?p=13562> (дата звернення 07.07.2020)
11. Про електронну комерцію: Закон України від 03.09.2015 р. № 675-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 45 С. 410.

References

1. Akimova L.M. Stanovlennja systemy ekonomichnoji bezpeky derzhavy v Ukrajinі: sutnistj, rivni, skladnyky // Publichne administruvannja: teorija ta praktyka. 2018. # 1 (19). S. 1–11.
2. Bilyk R.R. Mekhanizmy ta instrumenty zabezpechennja ekonomichnoji bezpeky rehioniv Ukrajinu v procesi decentralizaciji // Biznes Inform. 2015. # 9. S. 67–72.
3. Bojko T.V. Aktualjni problemy ekonomichnoji bezpeky Ukrajinu. URL: <http://library.kr.ua/orhus/bojko.pdf> (data zvernennja: 14.07.2020).
4. Ghbur Z.V. Ekonomichna bezpeka jak odna zi skladovykh zabezpechennja nacionaljnoji bezpeky Ukrajinu na suchasnomu etapi // Investyciji: praktyka ta dosvid. 2017. # 18. S. 81–86.

5. Kaczynski A.B. (2009) Ecological safety of Ukraine: system analysis of prospects of improvement: monograph [Ekolohichna bezpeka Ukrainy: systemnyy analiz perspektyv pokrashchennya: monohrafiya]. K.: NISD, 912 p.
6. Kolesnikova K.S., Malinovska I.A., Chabarov V.O. Ekonomichna bezpeka Ukraini v konteksti ghlobalizacijnykh vyklykiv // «Molodyj vchenyj». 2018. # 3. S. 351–354.
7. Nosova O.V., Makovoz O.S. Modeli ekonomichnoji bezpeky rehionu // Visnyk Nacionalnoji jurydychnoji akademiji Ukrainy imeni Jaroslava Mudrogho. Kharkiv: NJuAU imeni Jaroslava Mudrogho. 2011. # 4. S. 36–45.
8. Chuvakov O.A. National and state security: the relationship of the concept [Natsional'na i derzhavna bezpeka: spivvidnoshennya ponyattya]. Pravova derzhava. 2012. № 5. P. 193–196.
9. Cyfrove Spivtovarystvo: Ukrayina ta YeS gotuyut spilnyj proekt v sferi cyfrovogo rynku. URL: <http://www.eurointegration.com.ua/articles/2021/06/29/7051397/>
10. Doslidzhennya rynku elektronnoyi komerciyi Ukrainy. URL: <http://hub.kyivstar.ua/?p=13562> (data zvernennya 07.07.2020)
11. Pro elektronnu komerciyu: Zakon Ukrainy vid 03.09.2015 r. # 675-VIII. Vidomosti Verxovnoyi Rady Ukrainy. 2015. # 45. S. 410.